

Valmiera piirkonda Lode ja Ipiķi valda Lode tuulepargi ehitamise piiriülese keskkonnamõju hindamise (KMH) teemalise avaliku arutelu veebikoosolek

PROTOKOLL

Riias

Kaugkoosoleku toimumisaeg: 19. november 2024 kell 16.00. Koosolek toimus platvormil Microsoft Teams.

Koosolekut juhatab: Kārlis Dreimanis, SIA Utilitas Wind esindaja

Koosolekul osalejad: Kaugteel osaleb koosolekul 70 osalejat (osalejate nimekiri on saadaval nõudmisel).

Koosolekut protokollis: Elīza Gerda Kaņepa, SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment keskkonnaspetsialist

Kohtumise sisu:

SIA Utilitas Wind esindaja **Kārlis Dreimanis** avab koosoleku ja tutvustab osalejatele koosoleku päevakorda, tehnilist teavet ja osalejate arutelusse panustamise võimalusi.

Päevakord:

1. Teave keskkonnamõju strateegilise hindamise korra kohta – SIA Metrum, Tālis Skuja.
2. Teave keskkonnamõju hindamise tulemuste ja piiriülese mõju kohta –SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment vanemkonsultant Evija Skrastiņa
3. Küsimused ja vastused, arutelu.

Tālis Skuja tutvustab Lode tuulepargi ruumilise planeeringu muutmise lokaalplaneeringut ja selle keskkonnaaruannet. Ettekanne on esitatud protokollis lisas.

Evija Skrastiņa tutvustab keskkonnamõju hindamist piiriüleses kontekstis ja selle peamisi tulemusi. Ettekanne on esitatud protokollis lisas.

Kārlis Dreimanis tutvustab arutelukorda ja kutsub üles küsimusi esitama.

Veiko Kuusik (koosoleku 1. osaleja) räägib, et Lätis kasutatakse müra mõõtmiseks vanu suuniseid ja tuleks kasutada uuemaid suuniseid, nagu nt Taanis ja Saksamaal. Mainitakse, et Saarde tuulepargi tuulegeneraatorite kohta esitasid ümbruskonna elanikud tervisekaebusi. Väljendab muret, et elanikkonnale avalduvat mõju tuleb arvesse võtta.

Kārlis Dreimanis vastab, et keskkonnamõju hinnangus on seda arvesse võetud.

Evija Skrastiņa selgitab, milliste õigusaktide kohaselt hinnati madalasagedusliku müra ja virvendusefekti mõju. Selgitab, et arvesse võetakse ka teiste riikide tavaid.

Veiko Kuusik (koosoleku 1. osaleja) lisab, et Taani näide siin ei kehti, sest nende tuulegeneraatorite võimsus on väiksem.

Kārlis Dreimanis vastab, et nad on valmis Läti ja Taani näidete vahelisi tehnilisi erinevusi kuulama ja hindama ning kutsub koosolekul osalejaid üles konkreetseid näiteid saatma.

Veiko Kuusik (koosoleku 1. osaleja) lisab, et ühel tema tuttaval on tuulegeneraatorite müra tõttu terviseprobleemid.

Kārlis Dreimanis vastab, et märkus on ära kuulatud ja kirjalikku teavet on võimalik saata e-posti aadressile karlis.dreimanis@utilitas.lv ning otsitakse võimalikku lahendust.

Enn (koosoleku 2. osaleja) küsib, kas see projekt on seotud Eesti piiriülese tuulepargi arendamisega.

Kārlis Dreimanis vastab, et praegu kavandatavasse Lode tuuleparki on kavas tuulegeneraatorid paigaldada ainult Läti poolele, kuid tulevikus kaalutakse võimalust paigaldada need ka Eesti poolele.

Enn (koosoleku 2. osaleja) küsib, kes seda projekti rahastab? Läti, Eesti, Euroopa?

Kārlis Dreimanis vastab, et projekti rahastatakse nii eravahenditest kui ka Euroopa Komisjonilt taotletud piiriülese kaasrahastamise kaudu.

Enn (koosoleku 2. osaleja) küsib, miks ei ole Eesti poolel kohaliku elanikkonnaga arutelusid toimunud. Kas projekt kiidetakse heaks?

Kārlis Dreimanis vastab, et projekt on praegu planeerimisetapis ja et keskkonnamõju hindamise tegemise jätk näeb ette elanikega suhtlemist.

Olavi Israel (koosoleku 3. osaleja) küsib jututoa kaudu, kas keegi võiks lihtsustatult selgitada kogu ettevõtmise ärimudelit? Küsib, kas rahastamise sisuks on Euroopa virtuaalsetele klientidele börsil energia müümine või on eesmärk pakkuda naabruskonna elanikele elektrienergiat?

UMK (koosoleku 4. osaleja) küsib jututoa kaudu: tuulegeneraatorid paigaldatakse Läti territooriumile, kuid mõju avaldub Eesti elanikele ja küsib, et kuidas Läti selle Eesti elanikele kompenseerib?

SIA Utilitas Wind juhatuse liige **Renārs Urbanovičs** vastab, et toodetud elektrienergia müüakse Läti ja Eesti klientidele, aidates mõlemas riigis kaasa elektrihindade langusele. Lätis on õigusraamistikus sätestatud kohalikele kogukondadele suunatud

toetusmehhanism. Kuna Lode tuulepark häirib ka Eesti elanikke, kaalub SIA Utilitas Wind Eesti elanike toetusmehhanismi kohaldamist. See võiks olla sarnane Mulgi ja Saarde tuuleparkide omaga.

Mulgi vallavolikogu esimees **Matti Ilisson (koosoleku 5. osaleja)** kommenteerib, et tuulepargi turbiinid paigaldatakse Läti poolele, kuid valitsevate tuulte tõttu mõjutab see rohkem Eesti poolel elavaid inimesi. Mulgi puhul koostatakse praegu uut territoriaalplaneeringut ja eelmine seega enam ei kehti. Mulgi ei ole saanud mingit teavet tuulegeneraatorite kohta, mida SIA Utilitas Wind omavalitsuse territooriumil ehitada kavatseb. Mainib, et tutvus SIA Utilitas Wind veebisaidiga ja leidis sealt teavet, et rahastamisprotsess on juba heaks kiidetud ning Lätis ja Eestis on juba tuulegeneraatorite käivitamise kuupäevad kindlaks määratud. Kas ehitamisotsused tehti enne, kui avalikkust nendest kavandatud tegevustest teavitati? Mulgi omavalitsus esitas Lode pargi piiriülese keskkonnamõju hindamise raames oma arvamuse, et tuulepargid ei tohi elamutest ja ühiskondlikest hoonetest asuda lähemal kui 5 km. Omavalitsusele on teada mitu Läti elanikku, kes pöördusid tuulepargi asjus ametiasutuste poole, kuid ei ole saanud vastuseid. Omavalitsus soovib eelnevalt saadetud küsimustele vastused saada.

Kārlis Dreimanis vastab, et sai Eesti kliimaministeeriumilt küsimuste kokkuvõtted. Keskkonnamõju hindamise protsessi teabe võib saata e-posti aadressil karlis.dreimanis@utilitas.lv. Selgitab, et järgitakse lähimast linnast turvalise 5 km kauguse põhimõtet, nagu on sätestatud omavalitsuse territoriaalse planeeringu seadustes, mis on praegu koostamisel.

Evija Skrastiņa lisab, et keskkonnamõju hindamise aruande koostamise ajal hinnati omavalitsuse kommentaare ja leiti, et 5 km kauguse nõue elamutest ja avalikest hoonetest on põhjendamatult.

Matti Ilisson (koosoleku 5. osaleja) täiendab öeldut, et lähim hoone asub 1 km kaugusel, mitte 5 km kaugusel. Selgitab, et kui seda ei järgita, võidakse projektist keelduda.

Evija Skrastiņa vastab, et igasugune keeld peab olema põhjendatud ja õigusliku alusega.

Renārs Urbanovičs lisab, et vastavalt õigusaktidele peaks kaugus lähimast linnast olema 5 km – mitte lähimast asustatud hoonest. See seadusandlik nõue on täidetud.

Kert Lapima (koosoleku 6. osaleja) küsib, kui suur on hüvitis 1 km kaugusel elavatele elanikele, kes ei saa seal enam tuulepargi mõju põhjustatud terviseprobleemide tõttu elada? Kes vastutab, kui elanik ei saa tervislikel põhjustel enam selles majas elada? Saarde külas, mis asub juba valmis ehitatud tuulegeneraatoritest 2,8 km kaugusel, hakkavad elanikel terviseprobleemid tekkima.

Kārlis Dreimanis vastab, et projekti kavandamisel järgitakse kindlaksmääratud vahemaid, seetõttu tehakse nende mõjude väljaselgitamiseks mudeldamine. Kui

esineb olukordi, kus inimtervisele avaldub mõju ja see on põhjendatud ja seda saab tõestada, siis võetakse isiku elamistingimuste parandamise meetmeid.

Kert Lapima (koosoleku 6. osaleja) soovib saada garantiid, et see salvestatakse.

Kärlis Dreimanis vastab, et seda kajastatakse protokollis.

Olavi Israel (koosoleku 3. osaleja) selgitab, et sai osaliselt vastused oma varem esitatud küsimustele. Kesk-Euroopas lähtutakse kogukonna põhimõttest ja ekspordile pööratakse ka tähelepanu. Lisab, et ta ei toeta Eesti praegust energiapoliitikat ja ei toeta Lode tuulepargi rajamist. Soovib, et elektrienergia saaks lähemalasuv kogukond ning alles seejärel riik ja seejärel eksport. Selgitab, et ta on selle poliitika vastu ja et Mulgi vallas ei ole rangeid eeskirju tuulegeneraatorite ehitamise vastu. Osales koosolekul, kus selgitati, et eeskirjade kohaselt arvutatakse kaugus teistest naaberkiinnistutest, võttes arvesse tuulegeneraatorite kõrgust ja tiibade läbimõõtu.

Kärlis Dreimanis vastab, et kommentaar on ära kuulatud.

Eveli (koosoleku 7. osaleja, Mulgi vallavolikogu liige) küsib, miks ei kajastu KMH-s väike-konnakotka pesad.

Evija Skrastiņa vastab, et kokku on väike-konnakotka pesi kuus ja neid käsitlev kogu teave on esitatud aruandes. Aruannet ajakohastatakse pesaga, mille kaitseala loodi käesoleva aasta juulis.

Eveli (koosoleku 7. osaleja) selgitab, et kättesaadav on dokument, kus on märgitud ainult üks väike-konnakotka pesa. Küsib, kus saab tutvuda kõige uuema aruandega?

Evija Skrastiņa vastab, et tuleb esitada dokumendi pealkiri.

Eveli (koosoleku 7. osaleja) viitab Eesti kliimaministeeriumi kirjale.

Evija Skrastiņa vastab, et seda dokumenti on raske kommenteerida, kuid Lode tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruande täielik versioon on kättesaadav inglise keeles ja pesasid sisaldav kokkuvõte on ka eesti keeles.

Eveli (koosoleku 7. osaleja) selgitab, et Eesti kliimaministeerium on saatnud teavet Lode tuulepargi lähedalt leitud väike-konnakotka pesast.

Evija Skrastiņa vastab, et ta sai selle teabe Eesti kliimaministeeriumist kätte alles täna ja seda veel kommenteerida ei saa.

Kärlis Dreimanis vastab, et seda teavet võetakse arvesse ja vajaduse korral tehakse muudatusi või täiendusi. Korduvalt kutsub osalejaid üles esitama konkreetseid küsimusi.

Veiko Kuusik (koosoleku 1. osaleja) selgitab, et sai nüüd kätte kogu teabe, mida ta teada tahtis saada.

Mulgi vallavanem **Dmitri Orav (koosoleku 8. osaleja)** räägib, et ta on hämmingus, miks Saksamaal ja Taanis on lubatud müra piirnormid madalamad, kuid Lätis ja Eestis on need kõrgemad. Väljendab oma mõtteid selle kohta, mis võib müraarvutustes probleemiks olla ja selgitab, et müra piirmäärad peaksid olema madalamad nagu need on Saksamaal ja Taanis. Lisab, et Lode tuuleparki kavandatud tuulegeneraatorid on sama kõrged kui need, mis tavaliselt merele paigaldatakse. Küsib, kas oleks võimalik müraarvutused veelkord läbi vaadata, et mitte mõjutada lähemal elavate inimeste tervist.

Kärlis Dreimanis vastab, et see sõnum on ära kuulatud ja et Evija Skrastiņa annab arvutuste asjus vastuse.

Evija Skrastiņa vastab, et keskkonnamõju hinnangus hinnati vastavust päevase ja öise mürataseme kehtivatele sihteesmärkidele. Arvutustes eeldati, et tuulepark töötab halvimal juhul kogu aasta läbi, arvestamata neid aegu, mil näiteks nahkhiirtele avalduva mõju vähendamiseks park seisatakse. Selgitab, milline on öine suurim müratase. Põhjendab, et need arvutused on aruandes kättesaadavad. KMHs ei hinnatud vastavust madalaimatele, kujuteldavatele ega soovitatavatele väärtustele. Kui mingil põhjusel on tuuleparkide puhul madalamate väärtuste kehtestamine õigustatud, tuleks konsulteerida kliimaministeeriumiga, et teha õigusloome muudatusettepanek.

Dmitri Orav (koosoleku 8. osaleja) vastab, et müratasemed tuleks uuesti läbi vaadata.

Evija Skrastiņa vastab, et hinnang põhineb õigusraamistikul.

Dmitri Orav (koosoleku 8. osaleja) täiendab öeldut ohustatud linde käsitleva teabega.

Kärlis Dreimanis juhib tähelepanu jututoas tõstatatud küsimustele. Jututoas küsitakse, millist mudelit mürataseme mudeldamisel kasutatakse?

Evija Skrastiņa selgitab, et keskkonnamüra hindamisel kasutatakse IMMI-d ja madalsagedusliku müra hindamisel WindPro-d.

Dmitri Orav (koosoleku 8. osaleja) küsib, millist tehnoloogiat madalsagedusliku müra mõõtmiseks kasutati.

Evija Skrastiņa vastab, et hindamine tehti mudeldamise kaudu, kuna tegevus ei ole veel alanud.

Dmitri Orav (koosoleku 8. osaleja) ei ole nõus, et juba rajatud tuuleparkide läheduses ei ole müra olulist mõju inimeste tervisele avaldanud. Viitab varem näidatud esitlusele ja kahtleb selles sisalduvas teabes.

Kārlis Dreimanis esitab jututoa küsimuse, et kas on hinnatud Saarde valla olemasoleva 9 turbiini mõju?

Evija Skrastiņa vastab, et taustamüra seas neid turbiine arvesse ei võetud, sest tuuleparkide vaheline kaugus on piisavalt suur (üle 10 km) ja seetõttu ei ole müral kumulatiivne mõju.

Kārlis Dreimanis esitab jututoa küsimuse, et kas on teada minimaalne kaugus lähima hooneni ja kuidas toimub elanikele hüvitamine? Vastab, et juba mainitu kohaselt makstakse hüvitist. Lähim elamu on 900 m kaugusel.

Evija Skrastiņa vastab, et teave lähimate majade kauguse kohta lisatakse protokollile.

Kārlis Dreimanis esitab jututoa küsimuse, et milline on tuulegeneraatorite mõju kliimamuutustele?

Kārlis Dreimanis selgitab, et seda hinnati keskkonnamõju hindamise aruande kliimapeatükis.

Kert Lapima (koosoleku 6. osaleja) küsib, kas kaasati infrahelispetsialist. Kui ei ole, siis kuidas on võimalik vastavates kohtades ilma eksperdiarvamusteta müra mõju kindlaks määrata?

Evija Skrastiņa vastab, et keskkonnamõju hindamise aruande koostamisse kaasati müra hindamise ekspert.

Kert Lapima (koosoleku 6. osaleja) küsis, kui sageli sagedust mõõdeti?

Evija Skrastiņa vastab, et sagedust mudeldati, mitte ei mõõdetud.

Kārlis Dreimanis tänab, et jututuppa on saadetud teistes riikides müra mõõtmise näited; neid hinnatakse ja kaalutakse.

Kārlis Dreimanis loeb ette **UMK (koosoleku 4. osaleja)** jututoa küsimuse, et milline on Lode kavandatava tuulepargi ja Saardes asuva tuulepargi vaheline kaugus?

Kārlis Dreimanis vastab, et kaugus on u 12 km.

Veiko Kuusik (koosoleku 1. osaleja) küsib, miks Saarde lähimas tuulepargis mõõdeti mürataset?

Evija Skrastiņa vastab, et seda ei ole tehtud, sest Lode tuulepargis on kavandatud erinevate tehniliste näitajatega (näiteks masti kõrgus, rootori läbimõõt)

tuulepargimudel ja need parameetrid mõjutavad mürahinnangu tulemusi. Seetõttu ei oleks õige teha mõõtmisi Saarde pargis ja väita, et Lode pargi mõju on identne.

Veiko Kuusik (koosoleku 1. osaleja) selgitab, et mudeldamise korral ei ole andmed piisavalt tõesed.

Evija Skrastiņa vastab, et keskkonnamõju hindamise arvamus võib sisaldada käitamise ajal tehtavate müramõõtmiste nõuet, et saada kinnitus tegelikule olukorrale ja mudeldatud olukorra vastavusele. Tuulepargi käitaja peab tagama, et tegevus vastab kohaldatavatele piirväärtustele. Selgitab, et mudel võtab arvesse halvimat stsenaariumi. Lisab, et kui on põhjust kahelda, on vaja andmeid ja tõendeid, et need probleemid lahendada.

Kärlis Dreimanis loeb ette jututoa küsimuse, kas tuulepargi kavandatava Eesti osa asjus toimuvad veel avalikud arutelud.

Kärlis Dreimanis vastab, et kõigi Eestis kavandatavate tegevuste kohta koostatakse eraldi dokumendid ja toimuvad avalikud arutelud, tehakse keskkonnamõju hindamine ja kohaldatakse õigusraamistikku. Lisab, et Lätis asuva osa puhul on see ainus avalik arutelu ja selgitab, millised on pärast seda arutelu koostatavad dokumendid ja et need tehakse avalikult kättesaadavaks.

Kärlis Dreimanis tänab jututoas esitatud ettepanekute ja infoallikate eest.

Matti Ilisson (koosoleku 5. osaleja) väljendab umbusaldust mudeldamise teel müra kindlaksmääramise suhtes ning toob näite autode ja kütusekulu kohta.

Evija Skrastiņa vastab, et tootja lähtub oma otsuses mõõtmistulemustest, mitte väljamõeldud numbrist.

Mati Ilisson (koosoleku 5. osaleja) räägib sellest, et Lõuna-Eestisse on vaja uusi elanikke ja tööjõudu. Annab näite, kuidas tuulepargid mõjutavad ka inimasulaid ja noored ei taha nende lähedal elada.

Kärlis Dreimanis tänab arvamuse esitamise eest.

Matti Ilisson (koosoleku 5. osaleja) tänab vastuste eest ja soovib head õhtut.

Mulgi volikogu liige **Kert Vallas (koosoleku 6. osaleja)** küsib, millal toimub kohtumine Eesti poolel. Selgitab, et ta ei ole sellel kohtumisel saanud vastuseid mitmetele teda huvitanud küsimustele. Pakub, et läheb Mulgi valda, et anda elanikele vastused.

Kärlis Dreimanis tänab kommentaaride eest ja selgitab, et soovib nimetatud koostöövormi tuulepargi Eesti osa kavandamisel.

Kert Vallas (koosoleku 6. osaleja) vastab, et Lode tuulepark avaldab mõju Eesti elanikkonnale, sest see asub väga piiri lähedal.

Kärlis Dreimanis vastab, et kommentaar on ära kuulatud.

Kert Lapima (koosoleku 6. osaleja) selgitab, et 8,5 km kaugusel elavatel inimestel on tekkinud terviseprobleeme, ja küsib, kuidas saavad inimesed selle tuulepargi puhul kehtestatud kaugusel üldse elada.

Kärlis Dreimanis vastab, et selle hindamiseks oleks vaja konkreetseid fakte.

Kert Lapimaa (koosoleku 6. osaleja) selgitab, et tal on tuuleparkide läheduses elades tekkinud terviseprobleemidest rääkinud inimeste dokumenteeritud ütlused.

Kärlis Dreimanis selgitab, et vaja on fakte, sest nimetatu on üldine.

Kert Lapimaa (koosoleku 6. osaleja) selgitab, et nende elanike põhjendustega kaebused on saadetud terviseametile.

Kärlis Dreimanis tänab ja ütleb, et seda võetakse arvesse.

Kert Lapimaa (koosoleku 6. osaleja) selgitab, et terviseamet lubas teha kordusuuringud.

Kärlis Dreimanis selgitab, et teave on ära kuulatud ja ootab pädeva asutuse teavet.

Kert Lapimaa (koosoleku 6. osaleja) lisab, et terviseamet on valmis selle teabe nõudmisel esitama.

Eveli (koosoleku 7. osaleja) lisab, et ta nõustub Kert Vallase ideega, et koosolek peaks toimuma Mulgi vallas, kuna mõned inimesed ei saanud tänasel koosolekul osaleda.

Kärlis Dreimanis tänab ja loeb ette **UMK (koosoleku 4. osaleja)** jututoa kommentaari – tunnelis tehtud tuuleturbiinide müra mõõtmise intervall ei vasta alati kohapealsetele mõõtmistele.

Kärlis Dreimanis REET JOOSING (koosoleku 10. osaleja) lisab, et ka tema nõustub Kert Vallasega, et on vaja kohtumist elanikega.

Kärlis Dreimanis tänab kohalviibijaid osalemise ja küsimuste eest.

Evija Skrastiņa küsib, kui kaua võtab aega protokoll kohtu kommentaaride saamine.

Kärlis Dreimanis ütleb, et protokoll võib olla inglise või eesti keeles ning kui see tõlgitakse eesti keelde, palutakse Eesti Kliimaministeeriumil vastata kahe nädala jooksul pärast protokoll kättesaamist. Protokollile lisatakse saadetud küsimuste vastused.

Eesti Kliimaministeeriumi esindaja **Lilli Tamm (koosoleku 10. osaleja)** vastab, et küsimuste tekkimisel võivad elanikud need saata Eesti kliimaministeeriumile ja need lisatakse protokollile.

Evija Skrastiņa küsib, kas nädal on kommentaaride ja küsimuste saatmiseks piisav aeg.

Lilli Tamm (koosoleku 9. osaleja) vastab, et küsimused ja kommentaarid on oodatud nädala lõpuni, st kuni 22.11.2024 ja protokoll saadetakse välja 29.11.2024. Küsib elanikele vastuste andmise tähtaja kohta.

Kārlis Dreimanis loeb jututoast ette küsimuse, et kus asuvad tuuleparkide paigutust käsitlevad projekti .shp-failid?

Kārlis Dreimanis palub kirjutajal enne shp-de saatmist oma ees- ja perekonnanime nimetada ja põhjust selgitada.

Keskkonnaseire riikliku büroo (NRVB) keskkonnamõju hindamise osakonna juhataja **Vineta Maskava** selgitab, et ta soovib Eesti ministeeriumilt saada kuni 29.11.2024 elanike esitatud küsimusi. Küsib, kas nende küsimuste vastuseid saab koos protokolliga.

Lilli Tamm (koosoleku 9. osaleja) kinnitab, et SIA Utilitas Wind vastused tuleks esitada koos protokolliga.

Vineta Maskava küsib, millal täpselt peaks küsimuste vastused saatma?

Lilli Tamm (koosoleku 9. osaleja) vastab, et ta avaldas jututoas oma e-posti aadressi, kuhu tuleks saata kõik elanikke huvitavad küsimused.

Kārlis Dreimanis tänab kõiki kohalviibijaid ja lõpetab koosoleku.

Koosolek lõpetati: 19. november 2024 kell 18.33

Koosoleku moderaator Kārlis Dreimanis

Koosoleku protokoll koostas E. G. Kaņepa

Koosoleku protokoll koostati videokonverentsi ajal tehtud videosalvestuse põhjal.